

Politika otvorenog pristupa istraživačkoj infrastrukturi na Politehničkom fakultetu Univerziteta u Zenici¹

Uvod

Misija Univerziteta u Zenici oslanja se na tri komponente visokog obrazovanja: nastavno-naučni (obrazovni) rad, naučno-istraživački rad i servis društvene zajednice. Komponenta istraživanja predviđa kontinuirano praćenje i unapređivanje naučnih istraživanja na Univerzitetu, osposobljavanje i uključivanje što većeg broja mladih u ovaj proces i povezivanje Univerziteta sa okolinom, ekonomskim i kulturnim događajima. Misija uključuje promociju ekonomskog, socijalnog i kulturnog razvoja unutar i izvan granica regiona i države, osiguravajući naučnu i tehničku podršku. Da bi to postigao, Univerzitet u Zenici mora slijediti nacionalni i međunarodni kvalitet u obrazovanju i nauci.

Vizija Univerziteta u Zenici je postati moderna i cijenjena visokoškolska institucija, uključena u zajednički akademski prostor Evrope i svijeta.

Istraživački kapaciteti Politehničkog fakulteta dijele se sa drugim organizacionim jedinicama Univerziteta u Zenici, ali nivo korištenja je vrlo nizak i postoje teškoće u obezbjeđenju sredstava za njihovo održavanje. Odnos između nastavnih i istraživačkih aktivnosti u opterećenju univerzitetskog osoblja također je nezadovoljavajući, gdje se većina vremena troši na nastavu, dok se istraživanje zanemaruje. Politika otvorenog pristupa mogla bi poboljšati ovu situaciju, privući i zadržati dobre istraživače i pružati ugovorne usluge istraživanja preduzećima i drugim vanjskim organizacijama. Istraživačka infrastruktura mogla bi promovirati saradnju između nauke, tehnologije i industrije i pružiti platformu za obrazovanje mladih naučnika i inženjera.

POGLAVLJE I

opće odredbe i definicije

1. Politehnički fakultet Univerziteta u Zenici (u daljem tekstu - PTF) organizaciona je jedinica javne ustanove Univerzitet u Zenici. Osnovan je 2011. godine, zamišljen kao moderan fakultet, orijentiran na različite inženjerske i multidisciplinarnе studijske programe. Politehnički fakultet trenutno nudi tri studijska programa: Proizvodni biznis, Građevinarstvo i Softversko inženjerstvo.
2. Ova se Politika primjenjuje na sve tehničke **istraživačke infrastrukture otvorenog pristupa** za istraživanje i razvoj (u daljem tekstu - **istraživačka infrastruktura** ili **RI**) Politehničkog fakulteta Univerziteta u Zenici i regulira odnose između Politehničkog fakulteta Univerziteta u Zenici i **korisnika**.
3. Ova je Politika sastavni dio bilo kojeg sporazuma o **uslugama otvorenog pristupa** zaključenog između RI Politehničkog fakulteta Univerziteta u Zenici i **korisnika**.
4. Cilj ove Politike je definiranje prirode **istraživačke infrastrukture**, njenog položaja na Fakultetu i Univerzitetu, njenih tehničkih specifikacija i usluga, odredbi o korištenju resursa, vremenskih omjera, formiranja cijena, obaveze povjerljivosti i postupka rješavanja sporova.

¹ Ova Politika pripremljena je kroz tehničku pomoć koju je Vijeće za regionalnu saradnju pružilo od juna do oktobra 2020. godine u okviru programa *Open Access Research Infrastructure in the Western Balkans Support*.

5. Sljedeće se definicije koriste u Politici:

- **Principi otvorenog pristupa** - uslovi pod kojima PTF daje pristup svojoj istraživačkoj infrastrukturi različitim grupama **korisnika** unutar i izvan Univerziteta;
- **Istraživačka infrastruktura (RI)** (infrastruktura za obavljanje istraživanja) - fizička struktura (laboratorije), instrumenti, alati i drugi materijalni i virtualni resursi i srodne usluge potrebne za izvođenje modernih fundamentalnih i primijenjenih naučnih istraživanja;
- **Resursi** - istraživačka infrastruktura, naučnici i drugi istraživači koji rade s infrastrukturom, osoblje koje pruža usluge infrastrukturi, obavlja djelatnost infrastrukture, rad, održavanje i razvoj, vrijeme upotrebe infrastrukture;
- **Usluge otvorenog pristupa** - usluge koje čine pristup istraživačkoj infrastrukturi, a odobrio ih je prodekan Fakulteta za naučnoistraživački rad;
- **Korisnik – aplikant** kojem je odobren pristup **istraživačkoj infrastrukturi**;
- **Aplikant** - fizičko ili pravno lice (interno ili van Fakulteta) koje naručuje usluge istraživačke infrastrukture ili traži pristup ovoj istraživačkoj infrastrukturi radi obavljanja istraživanja;
- **Prijava** - prijava koju podnosi **aplikant**. **Aplikant** mora jasno navesti da li će se **istraživačka infrastruktura** koristiti za istraživanje, u komercijalne svrhe ili u neke druge svrhe;
- **Radno vrijeme istraživačke infrastrukture** - ukupno vrijeme rada istraživačke infrastrukture;
- **Vrijeme za eksperimente** - vremenski period u kojem se istraživačka infrastruktura može koristiti za obavljanje naučnoistraživačkih i razvojnih radova;
- **Tehničko vrijeme** - vremenski period u kojem se istraživačka infrastruktura tehnički održava i kad korisnici ne mogu koristiti istraživačku infrastrukturu za obavljanje naučnoistraživačkih i razvojnih radova;
- **Slobodno vrijeme** - vremenski period u kojem se istraživačka infrastruktura ne može koristiti. Ovo vrijeme rezervirano je za održavanje i popravke;
- **Vrijeme otvorenog pristupa** - vremenski period u kojem je istraživačka infrastruktura dostupna korisnicima besplatno ili uz naknadu;
- **Garantovano vrijeme** - vremensko razdoblje rezervirano za vanjske korisnike koji koriste istraživačku infrastrukturu za realizaciju istraživačkih projekata koji su identifikovani kao "projekti od posebnog značaja za Kanton", kako je opisano u Zakonu o naučno-istraživačkom radu (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona br. 11/17);
- **Komercijalno vrijeme** - vremenski period unutar kojeg je **istraživačka infrastruktura** dostupna za kompenzacione usluge.

POGLAVLJE II

upravljanje istraživačkom infrastrukturom

6. Upravljanje i nadzor navedenom **istraživačkom infrastrukturom** osiguravaju: prodekan za naučnoistraživački rad, rukovodioci laboratorija, rukovodioci projekata, laboranti.
7. Prodekan za naučnoistraživački rad direktno je odgovoran za:

- Kreiranje strategije istraživačkog rada na Fakultetu, upravljanje njenom realizacijom i usklađivanjem sa drugim strateškim dokumentima;
 - Upravljanje osobljem, opremom i resursima na nivou **istraživačke infrastrukture**;
 - Praćenje stanja **istraživačke infrastrukture**, preduzimanje aktivnosti za poboljšanja, kupovina nove i održavanje postojeće istraživačke infrastrukture;
 - Predlaganje aktivnosti za poboljšanje stanja istraživanja na Fakultetu;
 - Praćenje i koordinacija istraživačkih projekata;
 - Informisanje univerzitetskog osoblja o potencijalnim istraživačkim projektima i pozivima za finansiranje;
 - Podrška akademskom osoblju u unapređenju njihovih vještina i kompetencija za istraživanje;
 - Podrška, stvaranje uslova i stimulisanje mladih istraživača u postizanju njihovih akademskih ciljeva;
 - Promovisanje inovacionih aktivnosti;
 - Davanje saglasnosti za upotrebu istraživačke infrastrukture i odobravanje pristupa **vanjskim korisnicima**;
 - Redovno podnošenje izvještaja dekanu i Naučno-nastavnom vijeću.
8. Rukovodilac laboratorije direktno je odgovoran za:
- Rukovođenje osobljem, opremom i resursima na nivou laboratorije;
 - Nadzor, održavanje i kalibraciju laboratorijske opreme;
 - Planiranje i upravljanje rasporedima, troškovima, imenovanjem osoblja na nivou laboratorije;
 - Davanje saglasnosti za upotrebu istraživačke infrastrukture i odobravanje pristupa internim korisnicima;
 - Donošenje odluka o cijenama;
 - Marketing;
 - Redovno izvještavanje prodekanu za naučnoistraživački rad.
9. Rukovodilac projekta direktno je odgovoran za:
- Rukovođenje osobljem, opremom i resursima na nivou projekta;
 - Pravilnu upotrebu i održavanje laboratorijske opreme;
 - Planiranje i upravljanje rasporedima, troškovima, imenovanjem osoblja na nivou projekta;
 - Redovno izvještavanje rukovodiocu laboratorije.
10. Laborant je direktno odgovoran za:
- Pravilnu upotrebu laboratorijske opreme;
 - Podršku i obuku internih i vanjskih korisnika za pravilno korištenje opreme;
 - Redovno izvještavanje rukovodiocu laboratorije.

POGLAVLJE III

korisnici istraživačke infrastrukture

11. Usluge **istraživačke infrastrukture** na Politehničkom fakultetu Univerziteta u Zenici pružaju se internim i vanjskim korisnicima.
12. **Interni korisnik** je zaposlenik ili student Univerziteta u Zenici.
13. **Vanjski korisnik** je istraživač iz druge visokoškolske ustanove ili javne istraživačke organizacije, komercijalne organizacije, javne ustanove ili civilnog društva, koji nije zaposlen niti upisan kao student na Univerzitetu u Zenici.
14. **Interni korisnik**, koji želi koristiti ili ima pravo da koristi **istraživačku infrastrukturu** na Politehničkom fakultetu Univerziteta u Zenici, rezervira potrebnu opremu službenim zahtjevom koji se šalje rukovodiocu laboratorije u pisanoj formi ili putem e-pošte. Rukovodilac laboratorije odobrava zahtjev.
15. **Vanjski korisnik**, koji želi koristiti ili ima pravo da koristi **istraživačku infrastrukturu** na Politehničkom fakultetu Univerziteta u Zenici, prijavljuje se prodekanu za naučnoistraživački rad službenim zahtjevom u pisanoj formi ili putem e-pošte.
16. Nakon prijema zahtjeva vanjskog **korisnika**, prodekan za naučnoistraživački rad provjerava podobnost i uvjete, a zatim prosljeđuje ove podatke rukovodiocu laboratorije koji odobrava ili odbija zahtjev. Ako je prijava odobrena, rukovodilac laboratorije priprema ugovor za pristup **istraživačkoj infrastrukturi**.
17. Ugovor se zaključuje u pisanoj formi. Pregovori o sporazumu mogu se voditi e-poštom, ali on stupa na snagu kada obje strane razmijene originale.

POGLAVLJE IV

pristup istraživačkoj infrastrukturi

18. **Istraživačka infrastruktura** dostupna je **korisnicima** u skladu s procedurama definisanim po **vremenu pristupa istraživačkoj infrastrukturi**.
19. **Radno vrijeme istraživačke infrastrukture** podijeljeno je na **vrijeme za eksperimente, tehničko vrijeme i slobodno vrijeme**.
20. **Eksperimentalno vrijeme** podijeljeno je na **vrijeme otvorenog pristupa, garantovano vrijeme i komercijalno vrijeme**.
21. Prodekan za naučnoistraživački rad odobrava **radno vrijeme istraživačke infrastrukture**, uključujući raspodjelu vremenskih jedinica prema tipovima, pod pretpostavkom da je cilj maksimiziranje **vremena za eksperimente**.
22. Rukovodilac laboratorije garantuje da će vanjski korisnici imati do 30% ukupnog radnog vremena **istraživačke infrastrukture**, ako je to potrebno. Preostalo radno vrijeme osigurava se za **interne korisnike** i zadovoljavanje internih potreba, uključujući organizaciju nastavnog procesa Univerziteta.
23. Usluge **istraživačke infrastrukture** pružaju se vanjskim korisnicima kao prioritet u slučaju da potražnja premaši kvotu **resursa istraživačke infrastrukture** i srodnih usluga koje se pružaju **vanjskim korisnicima**.

24. Prioritet se primjenjuje na mala i srednja preduzeća koja su potpisala dugoročne sporazume o saradnji i novoosnovana (tokom posljednjih 12 mjeseci prije datuma podnošenja zahtjeva) mala i srednja preduzeća koja obavljaju istraživačke i razvojne aktivnosti.
25. Da bi se potakla novoosnovana (tokom posljednjih 12 mjeseci prije datuma podnošenja zahtjeva) mala i srednja preduzeća koja se bave istraživačkim i razvojnim aktivnostima da koriste usluge Politehničkog fakulteta Univerziteta u Zenici, prodekan za naučnoistraživački rad može odlučiti da primijeni preferencijalni tretman.
26. Usluge **istraživačke infrastrukture**, koje se pružaju pod preferencijalnim tretmanom, ne mogu kršiti zakonske odredbe u vezi sa državnom pomoći i pravila za upotrebu javnih sredstava iz različitih izvora.

POGLAVLJE V

formiranje cijena za usluge istraživačke infrastrukture

27. Određivanje cijena usluga **istraživačke infrastrukture** vrši se po principu pokrivanja troškova istraživačke infrastrukture.
28. Cijena usluga **istraživačke infrastrukture** određuje se prema tipu **korisnika** - interni naspram eksternog korisnika / komercijalni naspram nekomercijalni, procjenjujući trajanje rada opreme i ljudskih resursa, količine potrošnog materijala i drugog materijala potrebnog za obavljanje rada i drugih mogućih troškova.
29. Nakon što se zaprimi prijava **vanjskog korisnika** i donese odluka o odobravanju pristupa, rukovodilac **istraživačke infrastrukture** (prodekan za naučnoistraživački rad) priprema komercijalnu ponudu za pružanje usluga.
30. Rukovodilac **istraživačke infrastrukture** (prodekan za naučnoistraživački rad), koji primi prijavu **internog korisnika**, automatski udovoljava zahtjevu i rezervira opremu, ako su ispunjeni sljedeće uslovi:
 - interni **korisnik** je obučen i ima dozvolu za upotrebu rezervisane opreme;
 - interni **korisnik** ima sredstva za potrošni materijal i ostale potrebne materijale ili sredstva za potrošni materijal i ostale materijale osigurana su iz drugog izvora.
31. Usluge se pružaju **internim korisnicima** besplatno, isključujući potrošni materijal. Od **vanjskih korisnika** uvijek se očekuje da plate naknadu.
32. Cijene usluga **istraživačke infrastrukture** objavljuju se javno. Cijene se preispituju uzimajući u obzir promjene u ekonomskim uslovima, troškove održavanja, administrativne i ostale troškove povezane s aktivnostima **istraživačke infrastrukture**.

POGLAVLJE VI

prikupljanje i upotreba sredstava prikupljenih pružanjem usluga istraživačke infrastrukture

33. Prihodi ostvareni pružanjem usluga **istraživačke infrastrukture** moraju se koristiti za održavanje, poboljšanje i obnovu RI. Ostale svrhe mogu uključivati kupovinu potrošnog materijala i druge troškove koji su direktno povezani sa aktivnostima **istraživačke infrastrukture**.

34. Ostvareni prihod raspoređuje se na sljedeći način: 10% za komunalne troškove i marketing, 10% za potrošni materijal, 10% za amortizaciju, 70% za održavanje i kalibraciju opreme i / ili angažman vanjskog osoblja po potrebi.
35. Računovodstvenno vođenje ovih sredstava vrši se u finansijskoj službi Univerziteta.
36. Komunalni troškovi prikupljaju se i koriste za plaćanje troškova električne energije, vode i grijanja.
37. Troškovi potrošnog materijala prikupljaju se u univerzitetskom amortizacionom fondu koji se koristi za kupovinu potrošnog materijala za opremu i materijal potreban za istraživanje i za plaćanje manjih popravki opreme.
38. Amortizacija se odbija od ostvarenog prihoda i prikuplja na nivou univerziteta u zajedničkom fondu amortizacije. Svrha ovog fonda - prikupiti dovoljno sredstava koja se mogu koristiti za: veće popravke opreme, zamjenu opreme kada je dotrajala ili sufinansiranje nabavke skupih potrošnih materijala.
39. Troškovi ljudskih resursa upravljaju se na univerzitetskom nivou i koriste se za pokrivanje troškova plata zaposlenih koji pružaju usluge i / ili angažovanja spoljnog osoblja po potrebi.
40. Marketinški troškovi odbijaju se od ostvarenih sredstava i prikupljaju na finansijskoj službi Univerziteta. Ova sredstva mogu se koristiti za sljedeće svrhe:
 - Presentacija i promocija opreme i usluga **istraživačke infrastrukture** na izložbama, događajima, konferencijama, kompanijama na nacionalnom i međunarodnom nivou za privlačenje korisnika, uključujući pripremu distribuiranog materijala;
 - Izdaci vezani za prodaju usluga i upotrebu opreme;
 - Troškovi pruženih usluga, priprema i ažuriranje spiskova opreme i informacija.
41. Porez na dodanu vrijednost (PDV) je državni porez, izračunat kao fiksni dio cijene pruženih usluga, uplaćen na Jedinostveni račun Uprave za indirektno oporezivanje.

POGLAVLJE VII

obaveze vezane za povjerljivost i zaštitu intelektualnog vlasništva

42. Prodekan za naučnoistraživački rad osigurava povjerljivost rezultata svakog naučnog istraživanja i/ili eksperimenta izvedenog pomoću resursa i/ili usluga **istraživačke infrastrukture**. Izuzeci se mogu odrediti pismenim sporazumom između **istraživačke infrastrukture** i vanjskog korisnika.
43. Vlasništvo i upravljanje intelektualnim vlasništvom stvorenim na Univerzitetu i obaveze povjerljivosti regulirane su pravilima Univerziteta o intelektualnom vlasništvu.
44. U slučaju istraživanja koja je izvršio **vanjski korisnik**, sve intelektualno vlasništvo koje je **vanjski korisnik** proizveo u **vremenu otvorenog pristupa** biće intelektualno vlasništvo vanjskog korisnika, osim ako je drugačije ugovoreno.
45. U slučaju istraživanja koja je **vanjski korisnik** izvršio kao dio **garantovanog** ili **komercijalnog vremena pristupa**, sva pitanja o intelektualnom vlasništvu bit će navedena u posebnom ugovoru.
46. U slučaju istraživanja koje su proveli **interni korisnici**, potrebno je raspraviti o stavljanju rezultata na raspolaganje putem **otvorenog pristupa**, poštujući principe otvorene nauke.

POGLAVLJE VIII **rješavanje sporova**

47. Univerzitet može zatražiti od **vanjskog korisnika** da plati iznos jednak dijelu naknade zbog osiguranja kao kolateral prije početka korištenja **istraživačke infrastrukture**.
48. Ako se istraživačka infrastruktura ili jedan od njenih elemenata ošteti ili uništi, Univerzitet ima pravo tražiti naknadu za tu štetu ili je odbiti od kolaterala (opisano u tački 47).
49. Kada **korisnik** završi s upotrebom **istraživačke infrastrukture**, a ne ošteti niti uništi istraživačku infrastrukturu, Univerzitet će izvršiti povrat iznosa navedenog u tački 47 **korisniku**.
50. U slučaju sporova u vezi s korištenjem **resursa istraživačke infrastrukture** ili pružanja usluga, kršenja prava intelektualnog vlasništva ili druge osnove koja se direktno odnosi na **istraživačku infrastrukturu**, zainteresirana lica mogu podnijeti pismeni zahtjev ili žalbu dekanu fakulteta.
51. Nakon prijema pismenog zahtjeva ili žalbe, rukovodilac **istraživačke infrastrukture** (prodekan za naučnoistraživački rad) prenosi je na razmatranje nadležnim službama ili posebno formiranim tijelima. Svaki zahtjev ili žalba moraju se razmotriti i ispitati u roku od 15 kalendarskih dana od primitka. Nadležna služba priprema odgovor i šalje ga **korisniku** preporučenom poštom u roku od 5 radnih dana.
52. U slučaju da se spor ne riješi, zainteresirana lica mogu zaštititi svoja prava po postupku utvrđenom pravnim aktima Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Zeničko-dobojskog kantona.

POGLAVLJE IX **završne odredbe**

53. Ova se Politika mijenja ili ukida po nalogu dekana Fakulteta.